

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА

СТАНОВИЩЕ

на Президента на Република България
по конституционно дело № 14/1992 г.

ГОСПОЖИ И ГОСПОДА СЪДИИ,

На основание чл. 150, ал. 1 във връзка с чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията на Република България направих искане до Конституционния съд за задължително тълкуване на чл. 6 от основния закон на Републиката като се ръководех от следните мотиви:

1. Член 6 от Конституцията прокламира равенството пред закона и определя социалните признаци, върху които не бива да се основават ограниченията в правата и привилегиите на гражданите. Този текст намира своето основание в чл. 26 във връзка с чл. 2 от Международния пакт за гражданските и политическите права и чл. 2, т. 2 от Международния пакт за икономическите, социалните и културните права - в сила за Република България съответно от 23.03.1976 год. и 03.01.1976 год. (ДВ бр. 43/1976 г.). Тези два международни договора ратифицирани от Република България и обнародвани в "Държавен вестник" са част от вътрешното българско право на основание чл. 5, ал. 4 от Конституцията от 13.07.1991 год. (Решение № 7 от 02.07.1992 год. по конституционно дело № 6/1992 г.). Посочените текстове от Международните договори са основополагащи за правата на човека и всеки един от тях има своята връзка с основните права и свободи, регламентирани от двата пакта.

2.

2. Текстът от Конституцията говори за равенство пред закона, като под "закон" следва да се разбира всеки нормативен акт, включително и подзаконовия, който задължително трябва да съответствува на нормативния акт от по-горна степен. В редакцията на текста понятието "закон" се използва като обобщаващ термин, включващ в себе си всички нормативни актове, с които се признават и гарантират права или пораждат задължения за гражданите.

3. Изброяването на социалните признаци, въз основа на които не бива да се основават ограниченията в правата и привилегиите в текста на чл. 6 от Конституцията има само примерен характер. Ограничения в правата и привилегии са недопустими и въз основа на други социални признаци. Противното разбиране е в противоречие на самата идея и същност на текста за равенство пред закона и недискриминация. То противоречи на систематиката, възприета от Международния пакт за гражданските и политическите права и Международния пакт за икономическите, социалните и културните права, които предвиждат регламентираните от тях права и свободи да подлежат на ограничаване единствено на основания, които по своя характер не са социални признаци и които са изчерпателно изброени в текстовете на тези два договора. Предвидените основания за ограничаване на правата изхождат от идеята определено право да може да бъде ограничавано в защита на обществения интерес (в неговите различни форми) и правата и свободите на другите.

4. Точното тълкуване на чл. 6 от Конституцията изисква разграничаването на привилегиите, които са безспорно нарушение на принципа за равенството от предимствата, които следва да създава самото право за да се преодолеят несправедливо възникнали социални непълноти и се осигури фактическо равенство.

3.

5. Текстът на чл. 6 от Конституцията на Републиката безспорно се нуждае от тълкуване поради факта, че законодателството на страната съдържа непълноти или днес създава норми в противоречие на този текст от основния закон.

Принципът на конституционния текст не е отразен последователно в сега действащото законодателство. Това създава от една страна затруднения при неговото приложение, от друга тълкуването на конституционния текст ще очертае рамките на бъдещото законодателство, което следва да е в съответствие с основния закон. В своето искане до Конституционния съд, аз посочих разпоредбата на чл. 8, ал. 3 от Кодекса на труда - текст, който закрепва принципа за равенство, но който сам по себе си не може да създаде правни механизми за неговото приложение и води до невъзможност той да се реализира на практика. За да може този текст да намери своето последователно и пълно приложение се изискват правни норми, които да гарантират от една страна равния достъп например до държавните служби и от друга да осигурят равни условия за развитието на професионалната кариера. Всяка разпоредба, която би поставила като основание за заемането на държавен пост или развитие в професионалната кариера социален признак, а не определени професионални качества има дискриминационен характер. От друга страна не би имало пречка законодателят да предвиди специален статут за осъществяване на определени държавни функции, което от своя страна предполага и специални критерии при подбора - образователен и професионален ценз, назначаване с конкурс и т.н. Липсата в момента на подобен правен механизъм, който да изхожда само и единствено от тези критерии означава липса на механизъм за приложението на принципа за равенството и недискриминацията.

От друга страна същността на чл. 6 от Конституцията изключва всяко неравенство, което води до отрицателни последици или създава неблагоприятни различия по отношение на отделни граждани или групи от граждани на основата на някакъв социален признак. Въпреки това сме свидетели на създаването на законодателство което изхожда именно от социални признаци като създава ограничения и отрицателни последици за групи от граждани и което се основава на презумпцията за колективна вина. Текстът на чл. 10 А от Закона за изменение и допълнение на Закона за пенсиите (ДВ бр. 52/1992 год.) е юридическият факт, който сочи, че текстът на чл. 6 от Конституцията прокламиращ принципа за равенство и недискриминация се тълкува различно.

ГОСПОЖИ И ГОСПОДА СЪДИИ,

Уверен съм, че със своето решение Конституционният съд на Република България ще потвърди идеята, прокламирана от чл. 6 на българската Конституция за равенство, недискриминация и ще допринесе за гарантирането на правата на човека в нашата страна.

ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА:

(Желю Желев)

20.07.1992 год.

София